

ՕՏԱՐ ԷԶԵՐ

ՍԷՐԸ (1)

Ա

Ասողի՛կ,

Հրճուանքը մեռաւ քու մարմնոյդ պարտէզին մէջ,

Ու բազուկներու մեծ շուշաններն ու շրթունքներու հիւրիկները

Եւ տենդի ու ոսկիի խաղողները,

Այն հսկայ արիւնին վրայ որ քու մարմինդ էր,

Մեռան:

Հոկտեմբերի օրերուն ջրագաւանները փետուր առ փետուր

Իրենց սուգը թափեցին հրապոյրներուդ պարտէզին մէջ:

Իրիկունները, մեղամաղձիկ,

Իրենց սուգը թափեցին

Ջահերուդ վրայ ու զէնքերուդ:

Աւա՛ղ, այնքան արձագանքներ՝ մեռա՛ծ, ու մեռա՛ծ՝ ա՛յնքան ձայներ,

Հեռուն, հեռուն, կարմրամոխիւր հորիզոնին վրայ,

Քրիստոս մ'իւր բազուկները խաչաձեւ դէպ ի երկինք կը բարձրացնէ:

Ո՛րդ՝ մեծ իրիկուններուն մէջ ու մեծ անտառներուն:

Ասողի՛կ,

Քաղցրօրէն եղիր էն որ կը թաղուի

Քաղցրութեանն ու մելամաղձութեանը

Եւ մահուանը մէջ պայծառ պարտէզին:

Բայց թող օդին մէջ

Յամատի ծաւալիլ քու մարմնոյդ հոտն անսահման:

Աչքերդ կը սլաքուէին ինչպէս բոցեր հրակէզ

Դէպ ի ասաղիւր յաւիտենական:

Ու բիրերուդ կրակները

Իրենց շեղութեամբը յաւիտենականութիւնը կը սահմանէին:

Ձեռքերդ քաղցր՝ ինչպէս մեղր շառագոյն:

Ժամանակին ռոտերուն վրայ աստուածայնօրէն կը քաղէին

Նորադարձ երիտասարդութեան պտուղները:

Վարսերդ արեւու մացառ մըն էին:

Իրանդ, իր կտր շողաղունմներուն հրատներովը

Կը թուէր երկինք մը հզօր ու ծանր աստղերու:

Եւ երբ բազուկներդ սրտիդ վրայ Սէրը կը սեղմէին,

Միծերուդ ելեւէջը աշխարհի սէրը կը նուազէր:

Մոլեկունն ոսկիին վրայ, կը կանգնէր, ինչպէս ջահ մը.

Իր քիչքինքդ կուտայիւր ամենուն, ինչպէս հրկիրը՝

Իր ծաղկներով, լիճներով, լիճներով, վերաբողբոջումներով

Եւ գերեզմաններով:

Բայց հիմա որ ծնան
Ուրիշ տեղեր Անձանօթի.
Քաղցրօրէն եզր' ր, Ասողի' կ, Թաղձագիւնն ու կորսուածը,
Մեռած պարտէզին ծոցը ծառաստաններուն ու բուրմէներուն մէջ,
Քունիդ վերեւ ունենալով առկախուած՝
Քաղցրութիւնը աշնան եւ ուրականի գալարուած վարդի մը:

Բ

Վուչէ հանդերձներ հագի' ր, Ասողի' կ, ահա՛ Գիրիսա սը.
Մաղդաղենացին եղի' ր, եւ թող քու մէջդ իջնէ.
Մեկամաղծօրէն, էնոր շնորհն ու ոգին.
Յոռարհ, մոխրի մէջ աղարտէ ոտքերդ.
Եւ թող լայն ծիծերդ, անմահօրէն ոսկի,
Եւ աչքերդ, հայելիներ արեւու եւ խրախճանքի,
Աչքերդ, դեռ հրաժառ' հակառակ հաղար տարուան սիրոյ,
Իող մեռնին մաղբերուդ տակ որ գլուխդ ի վար կույտան:
Ողբապառ երկիրը իրիկուններուն արիւնը խմեց,
Եւ անձկութիւնը կ'աղաղակէ, աշխարհիս չորս ծայրերէն,
Դէպ ի գողգոթման եւ դէպ ի սեւացից անոր խաչը:

Հագուէ՛ վուչէ հանդերձներով ու խորունկ բարութիւնով.
Ահա՛ կուգայ Աստուածը անզուգական քաղցրութեան,
Ահա՛ անոր երեսն ու քողը գոր վերոնիկ
Քեզի կը բերէ՝ բեւեռներուն, պատանքին ու զեղարդին հետ:

Ահա՛ նոր ու քաղցր ժամը լուսեան.
Առաջին անգամ ըլլալով, ջերմեանագօրէն,
Մարդկութիւնն իր ցաւին աչքերը կը պագնէ.
Ասողի' կ, ահա՛ արիւնը, եւ ահա՛ լեզին,
Քրիստոնէական խօշութեանց կրակոտ բաժակին մէջ.
Ահա՛ հրակէզ ու ճերմակ սիրտը սիրականին.
Բոցեղէն մացառնի' ր, զմայլանքի հնոցնի' ր,
Տփգոյն ոսկի սկիհնի' ր ուր կը փոխանուի,
Անհունօրէն, սէրն անսահման ու անօթի:

Հողիի ալրուցքնի' ր, յիմար մարմնոյն խորը.
Էութի'ւնը համօրէն, սրբելէն քանդուած,
Առանց սակայն գիտնալու՝ ի'նչպէս գտնէ,
Ինքզինքը տալու համար, գերազօյն բառը:

Պայծա՛ռ ժպիտներ երջանիկ արցունքներու մէջ,
Բարի՛ ցաւեր ու երկչոտ գորովներ,
Ընտանի ու բարեպա՛շտ թոթովմանի.
Ու յանկարծ, ձի' րժը մարգարէութեան,
Երբ հոգին, մէկ բոպէի մէջ, Աստուծոյ կը փոխուի,
Ինչպէս նշխարքը

Վուչէ հանգերձներ հազի՛ր. Աստղի՛կ, ահա՛ Գրիստոսը .
 Ահա՛ իր մեծ ձեռքերը տիրական ,
 Ահա՛ ձարէ մահիճն ու զամերն ու քարերը,
 Որպէս զի անոնց վրայ թաւայեա ու կոշկոճեա մարմինդ .
 Ահա՛ արեւցու թիւնն ու շարչարանքը փոխ առ փոխ,
 Ահա՛ սպիտակ վանքերն ու իրենց պատերուն պատանքը,
 Մահուան ձեռքով անհունսրէն կանգնուած,
 Զիչերուն ու տենչերուն շուրջը՝ որ կեանքն են .
 Ահա՛ մահն անձայն՝ իր անվրէպ տանջանքներով ,
 Գիչերանց, չէկ սարսափին տակ՝ ատող լուսնի մը .
 Աստղի՛կ, ահա՛ մարմինդ եւ իր վէրքերուն բերանները
 Որ բովանդակ սիրովը կը խնդենան ու կը պապակին :

Վուչէ հազի՛ր. Աստղի՛կ, ու քաչկրաէ՛ մինչեւ վերջը ,
 Ամէն բանի մէջէն, քու վսեմ ցաւդ սիրոյ ,
 Խէպէտ լոյսն ահա կը ծագի
 Եւ արդէն մարեր է այն աստղը
 Որ Սուրբ Բեթղէհէմին վերեւ կանգ առաւ աստեղով :

Գ

Արիւն հազի՛ր, ահա՛ իննսուններեքը .
 Արեւանիբու փախուստ մը, բոցավառ արեւմուտքի մը տակ,
 Ու կառափնատը՝ խարսխուած ,
 Կարմի՛ր նաւ. մակընթացութեանց մէջ
 Աւ. Ժուփ կռուփներու եւ մոլեղնած պայքարներու :

Դաժան ու ողբերգական թերուանքը եզի՛ր,
 Բանաւոր ընդվզումներուն մէջ տեղը ջցուած .
 Ինչպէս որ սրբուհին ու տարփուհին եղար .
 Վեհագոյն քան երբեք. արկածասէր հոգիդ ,
 Ատեն վ՛ քաղցրութեամբ , այսօր կատաղութեամբ ,
 Ինքզինքը կուտայ ամենուն . ժամանակին համեմատ ,
 Դուն այն ազադակն ես սիրոյ, զթութեան կամ արդարութեան,
 Որ կը մեկնի դէպ ի անհունը,
 Հրեւանքի կամ արցունքներու, արիւնի կամ լեզիի մէջէն .
 Ազադակը զոր միշտ կ'արձակեն, միշտ կը շողացնեն ,
 Բուռն տենդն ու յիմարութիւնը
 Զոհաբերութեան :

Գաղաքը ցամառն ու մրրիկի մէջ է,
 Ամբողջ աստիութիւնը անոր գլուխը կը լուսավառէ ,
 Փայլականածեւ կամքեր ուղեղներուն մէջէն կ'անցնին,
 Յանկարծական բազուկներ՝ արգասաւորող կատաղութիւններով՝
 Կ'երեւան . ու ժով լւ մուրճներով ծանրաբեռն :
 Տես քիտեր ինչ որոտում մը ժողովուրդներուն շուրջը կը գոռայ
 Եւ անոնց իր ձայնը կուտայ ու զանոնք կրակներով կը զինէ .
 Ծակասներ իրենց պատը աստուածներուն զոռոգութեանը գէտ կը ջցեն,
 Կր լսեն ներկայ ժամէն անգին . կուր
 Անոնք ա՛յ աւելի եզրայրական ժամանակ մը պիտի հասնին
 Եւ մականներ պիտի բլբլան ինչպէս ցոյցունեն :

կեանքը եղի՛ր այլ եւս՝ մահուան գէժ պայքարող . (ցո՛ւր .
Ասողի՛ կ. քո տենչդ ու երիտասարդութիւնդ ամբոխներուն վրայ հոսե-
Անոնց կատաղութիւնները եղի՛ր ու անոնց այնքա՛մքը .
Ու ամենուրեք եղի՛ր, ու աստուածային եղի՛ր նորէն .
Այդ բոլոր զինուած բազուկներուն, այդ անտաշ ուղեղներուն մէջ,
Այեւտր ձակատաքերին արիւնը վեր կը ցատթէ ու կը նորոգուի .
Ժամը ծանրաբեռն է սպանութեամբ ու արիւնով .
Կը սպաննեն յանուս սրբազան ապագային . խուլ ձայներ,
Դաժած ձայներ, խօլ ձայներ իրարու մէջ կը հալին,
Կարմիր օրօրօցին չուրջը՝ ուր աշխարհ մը կը թոթովէ :

Ասողի՛ կ. քո մէջդ ամփոփէ՛ այդ անձկագին զինուորսիւնը .
Թող մարմնոյդ ու սրտիդ խորէն
Սէրը խուժէ ու տիրէ վերջապէս մտքիդ մէջ .
Սիրէ՛ մարդկութիւնը որ հոգին է լաւագոյն՝
Փոքորկատանջ եւ ցնորատենչ զէպ ի երջանկութիւնը :
Ինքզինքդ յանձնէ՛ ու շոայլէ՛ ամէն անոնց որ քեզ կը կանչեն
Ա՛լ չէ թէ աստուածներուն մէջը բազմած . կամ Գրիստոսներուն առջեւ
Մնաղիր,— այլ կանգո՛ւն՝ մեր մէջը,
Ու պարզօրէն մարդկային ու մայրական :

ԷՄԻԼ ՎԵՐՂԱՐՆ

ԿԱԶՈՒՄԻ ԲԱՆԱՆ ՈՒՈՒՍՈՒՄԻ ԵՄԵՐՍՈՆԵՆ (1)

Ամենալսեմ պայմանը, զոր կրնանք գնել
մեր եւ մեր ընկերոջ միջեւ՝ է օ Յաւիտեան
թող ճշմարտութիւնը ըլլայ մեր միջեւ :

Նրեք պէտքեր կան որ քնաւ չեն կրնար գո-
հանալ . պէտքը հարուստին՝ որ իր ունեցածէն
աւելին կ'ուզէ . պէտքը հրեանցին որ ունեցա-
ծէն տարբեր բան մը կ'ուզէ . եւ պէտքը
ճամբորդին որ կ'ըսէ, «այս տեղէն զատ ուրիշ
ա եւ է տեղը :

Միշտ աւելի վսեմ նպատակի մը համար
վառանքը՝ ճշմարիտ խնայողութիւնն է :

Ժամերգութիւնը սկսելէ առաջ լուռ եկե-
ղանք աւելի կը սիրեմ քան թէ ո եւ է քարոզ .
Պէտք է զեղեցիկը նետներէն տանինք, եթէ
ոչ չենք գտներ զայն՝ թէ եւ ամբողջ աշխարհ
ճամբորդինք զայն գտնելու համար :

Քանի որ բաւական հետաւտեա եմք, երբեք
չենք յոգնիր :

Ամէն արդարութեան համար դեռ յաղթու-
թիւն մը կայ :

Ճշմարիտ փիլիսոփան եւ ճշմարիտ բանաս-
տեղծը մի են . եւ իրենց նշանակէտն է՝ զեղեց-
կութիւն մը որ ճշմարտութիւն է, եւ ճշմար-
տութիւն մը որ զեղեցկութիւն է :

Քրիստոնէականէն Քրիստոնէութիւն չենք
սորվիր երբեք . արօտաւայրերէն, լճակի վրա, ի
նաւակէն, անտառի թռչուններու երգերէն հա-
ւանալան է որ սորվինք :

Քոյումպու չգտաւ կղզի մը աշնափ միայնակ
որչափ ինքզինքը :

Ամօթ կը զգամ խորհելով թէ ինչպէս դիրաւ
անձնատուր կ'ըլլանք պատուանշաններու եւ
անուաներու, մեծ ընկերութիւններու եւ մե-
ռած հաստատութիւններու :

Ներկայէս աւելի ռամբկ զարու մը լեզուն
հասարակաց օրէնքին տուած է սա առածը ի՞նչ
ամէն մարդու առաջ իր զղահան է ճշմարտու-
թեան յառաջադիմութիւնը ամէն առաւ մատու-
ոն մը պիտի վերածէ :

Կրօնի միջ օտարամեծը չի տեսներ թէ ու-
րիշներ զուր ձգելու փառքեր ըրած ատեն եր-
կնքին դռներն իր առջեւ կը փակէ :

Մենք կ'երթանք անոնց որ յիմարարաբ
կուլան, եւ կը նստինք ու անոնց հետ կու-
լանք, փոխանակ կ'երթարական անեղ ցնցում .
Երբ որ անոնք թիւն եւ առողջութիւն փո-
շու մի, զոր սեղող եւ հասարակութիւնը

(1) Ամերիկացիք քիչ առաջ տօնեցին ի-
րենց մեծ իմաստասէր-գրագէտ Էմերսոնին
հարիւրամեայ տարեդարձը . այդ առթիւ, մեր
ամերիկացի ընթերցողներէն մին մեզի գրկած
է Էմերսոնի մտածումները հետաքրքրաբո-
ծու մի, զոր սեղող եւ հասարակութիւնը